

Vijfenzestigduizend

José Verwaal

Teevens opponent bij het symposium was hoogleraar Migratierecht Thomas Spijkerboer. Het aantal grensdoden is de afgelopen jaren flink gestegen, aldus Spijkerboer. “Als je zoveel doden ziet, staat het je uit juridisch oogpunt niet vrij om te zeggen: ach, wat vervelend nou.” De humanitaire plicht tot identificatie is één van de redenen dat Spijkerboer zich bezighoudt met een grensdodendatabase. Hierin worden de gegevens van verdronken bootvluchtelingen nauwkeurig bijgehouden – voor zover dat mogelijk is. Er zijn geen internationale afspraken over het verkrijgen en vastleggen van deze gegevens, dus is de database mogelijk niet volledig. Spijkerboer pleit er dan ook voor dat er een Europees overkoepelend orgaan komt dat grensdoden en het grensbeleid onderzoekt. “We hebben zowel vanuit juridisch als humanitair oogpunt de verantwoordelijkheid om ons met deze mensen bezig te houden. Als er een vliegtuig ontploft boven de Oekraïne eist de premier op tv dat we onze mensen terug willen, zodat we waardig afscheid kunnen nemen.” Ter contrast laat hij een foto zien: een steen op een grasveld. Een nummer op de steen. “Onder dit nummer ligt iemand begraven die op de Middellandse Zee gestorven is. Waarschijnlijk weet zijn familie niet dat hij daar ligt.” Teeven vindt een overkoepelend Europees orgaan geen goed idee. “Het is niet de verantwoordelijkheid van Europa om hierop te anticiperen”, stelt hij. Bootvluchtelingen hebben hun eigen verantwoordelijkheid en wij zouden ons bezig moeten houden met andere vraagstukken rondom vluchtelingen. Teeven stipt meerdere zaken aan: opvang in eigen regio, een verdeelsleutel voor vluchtelingenopvang in Europa en de draagkracht van Nederland. Heeft Teeven gelijk dat we ons met andere vluchtelingenvraagstukken moeten bezighouden of zoekt hij een afleidingsmanoeuvre om zich niet bezig te hoeven houden met grensdoden?

Opvang in de regio

Opvang in de regio is alleszins prijzenswaardig. Vluchtelingen hoeven dan geen barre tochten te ondernemen om in veilig(er) gebied terecht te komen. De kans op mensensmokkel en een anonieme verdrinkingsdood is kleiner. Ook de cultuurschock is vaak minder groot. Theoretisch gezien prijzenswaardig, maar in de praktijk zeggen ook veel buurlanden van conflictgebieden 'vol is vol'. Libanon ving meer dan een miljoen Syriërs op en sluit nu haar grenzen voor Syrische vluchtelingen. Jordanië sluit haar grenzen voor Palestijns-Syrische vluchtelingen. Israël's grenzen zijn sowieso op slot. Bovendien verworden vluchtelingenkampen in de regio vaak tot een permanente thuishaven waar de kans op een betere toekomst nihil is. Kijk naar Darfur.

Verdeelsleutel

En dan de verdeelsleutel. Elk Europees land zou, naar draagkracht en bevolkingsdichtheid, een bepaald percentage aan vluchtelingen toegewezen moeten krijgen, vindt Teeven. De verdeling is momenteel scheef; volgens hem komen veel vluchtelingen nu naar Europa om hun geluk te zoeken in de Westerse landen. Maar is dat zo?

Tegenover staat Nederland. Libanon en Nederland zijn landen met een vrijwel vergelijkbare bevolkingsdichtheid. Libanon vangt een miljoen vluchtelingen op. Teeven weigerde in november 2014 250 extra Syrische vluchtelingen uit te nodigen. Hij vreesde dat Nederland in 2014 een totaal van 65.000 asielaanvragen zou krijgen. De vluchtelingenstroom stagneerde echter rond oktober en over geheel 2014 telde de IND 22.690 asielaanvragen - net iets meer dan een derde van Teevens 65.000. Teevens inschattingsfout hangt mogelijk samen met het winterseizoen; de lage temperaturen zouden ervoor zorgen dat minder vluchtelingen zich na oktober op de Middellandse Zee richting Fort Europa begaven. Koning Winter was even Teevens rechterhand.

Natuurlijk heeft de staatssecretaris gelijk dat de draagkracht van Nederland een factor is bij de opvang van vluchtelingen. Als we kijken naar zijn schattingen rijst echter de vraag of hij z'n schouders er überhaupt wel onder het opvangen van vluchtelingen wil zetten. Teeven refereert aan zijn bezoek in het dorp Oranje, waar het COA vluchtelingen opvangt. Hij ontmoette er een gezin met schoolgaande kinderen. Op hun fietsroute naar school kwamen de kinderen soms een verveelde vluchteling tegen, die wat rondhing. De kinderen waren dit niet gewend en schrokken van deze 'nieuwe hangnederlander'. Zijn geschrokken

kinderen een voorbeeld van Oranje's gebrek aan draagkracht? Zet daar de realiteit van de bootvluchtelingen en de grensdoden tegenover, aldus Spijkerboer. "Politici redeneren vaak dat als mensen niet meer gesmokkeld worden, er ook niemand kan verdrinken. Maar het smokkelen zal - legaal of illegaal - doorgaan. We kunnen er onze ogen niet voor sluiten." Een groot deel van de vluchtelingensmokkel is inmiddels verplaatst naar vrachtschepen. De Ezadeen had 359 vluchtelingen aan boord, die de bemanning stuurloos achterliet. Vluchtelingen worden overgelaten aan de grillen van het lot. Teeven laat de vluchtelingen over aan Libanon. Of aan de Zuid-Europese en andere Europese landen. Bootvluchtelingen worden - als ze 'geluk' hebben - overgelaten aan operatie Triton.

Teeven vlucht voor bootvluchtelingen. Omdat hij vindt dat we ons moeten richten op opvang in de regio. Omdat hij denkt dat we met begrenzing de mensheid - pardon, Europa of Autochtoon Nederland - vooruit helpen. Europa weet niet meer wat ze aan moet met bootvluchtelingen, dus negeert hen maar.

Teeven moet eerlijk naar de feiten kijken - niet alleen binnen de eigen landsgrenzen, maar in Europees verband en wereldwijd. Of wil de staatssecretaris medemensen in (en uit) conflictgebieden doodzwijgen?